

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Проектирање на **ЕКО-ХОТЕЛИ**

ПРЕЗЕНТЕР

М-р Славјанка Пејчиновска – Андонова, инж. за животна средина
Национален експерт за ОВЖС и СОЖС,
Овластен проценувач од областа на животна средина
Управител на “ЕкоМозаик” ДООЕЛ Скопје

Друштвото за технички консултантски услуги “ЕкоМозаик” дооел Скопје успешно и интензивно работи со домашни и меѓународни компании, мали и средни претпријатија, општини, владини институции и финансиски институции нудејќи високо стручни консултантски услуги од областа на животната средина, одржливо користење на ресурси, енергетска ефикасност и воведување на концептот на почисто производство.

www.ekomozaiк.com

slavjanka@ekomozaiк.com

Структура на презентацијата

Главна **цел** на денешното предавање

- ▶ Предавањето има за цел да ги запознае сите вклучени во процесот на **дизајнирање, проектирање и изведба** на туристички капацитети (хотели, кампови, вили за сместување на гости и др. капацитети) за **навременото** вклучување на критериумите во поглед на заштита и унапредување на животната средина со цел капацитетот да добие еколошка ознака како еко - хотел.

Улогата на архитектите и инженерите (во сите фази на еден проект)

- ▶ Сите вклучени во процесот на проектирање и градба, како и реконструкција на туристички капацитети, треба да ги земат во предвид и да ги дискутираат со сопственикот на капацитетот сите задолжителни и изборни критериуми во **најрана можна фаза од проектот.**

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Што е Еколошка Ознака

► „Еколошка ознака е **ЛОГО** на производи и услуги (бизниси) кои исполнуваат одредени еколошки критериуми,,

► Еко - ознака претставува национален систем (шема) за еколошко означување на производи и услуги Тип I согласно стандардот ISO 14024 - Еколошки ознаки и декларации.

Главна **цел** на еколошката ознака

- ▶ Главна цел во воспоставување на еколошко означување е да го мотивира бизнис секторот да развива производи и дава услуги кои имаат **помали негативни влијанија врз животната средина** преку целиот животен циклус на производот или услугата, истовремено овозможувајќи на потрошувачите транспарентно и навремено информирање за тие влијанија.

Европската Унија и еколошкото означување (1)

- ▶ Европската Унија ја воспоставува шемата за еколошко означување **Цвет - Flower** во 1992 година како дел од пошироката стратегија и политика за животната средина – Интегрирана Политика за производите и Шестата Акциона Програма за животна средина.

Европската Унија и еколошкото означување (2)

Главни цели на еко -
ознаката е да се унапреди
управувањето со:

- ▷ Вода
- ▷ Енергија
- ▷ Отпад
- ▷ Вработените
- ▷ Сите аспекти со животната средина

Еко - означувањето
предлага мерки како:

- ▷ Едукација на гости за намалување на отпад
- ▷ Превентивни акции
- ▷ Понуда на локални и сезонски продукти

Доделени ЕУ еко ознаки на туристички капацитети

- ▶ Во 2003 год. е воспоставена ЕУ еколошката ознака за туристички сместувања по воспоставување на еколошките критериуми кои:
 - ▷ ограничуваат потрошувачка на **енергија и вода**,
 - ▷ намалуваат создавање на отпад и придонесуваат кон подобро управување со создадениот **отпад**,
 - ▷ поттикнуваат употреба на **обновливи извори** и супстанции кои се помалку штетни за животната средина,
 - ▷ промовираат обуки, информации и подобра комуникација со гостите во поглед на **зачувување на животната средина**.

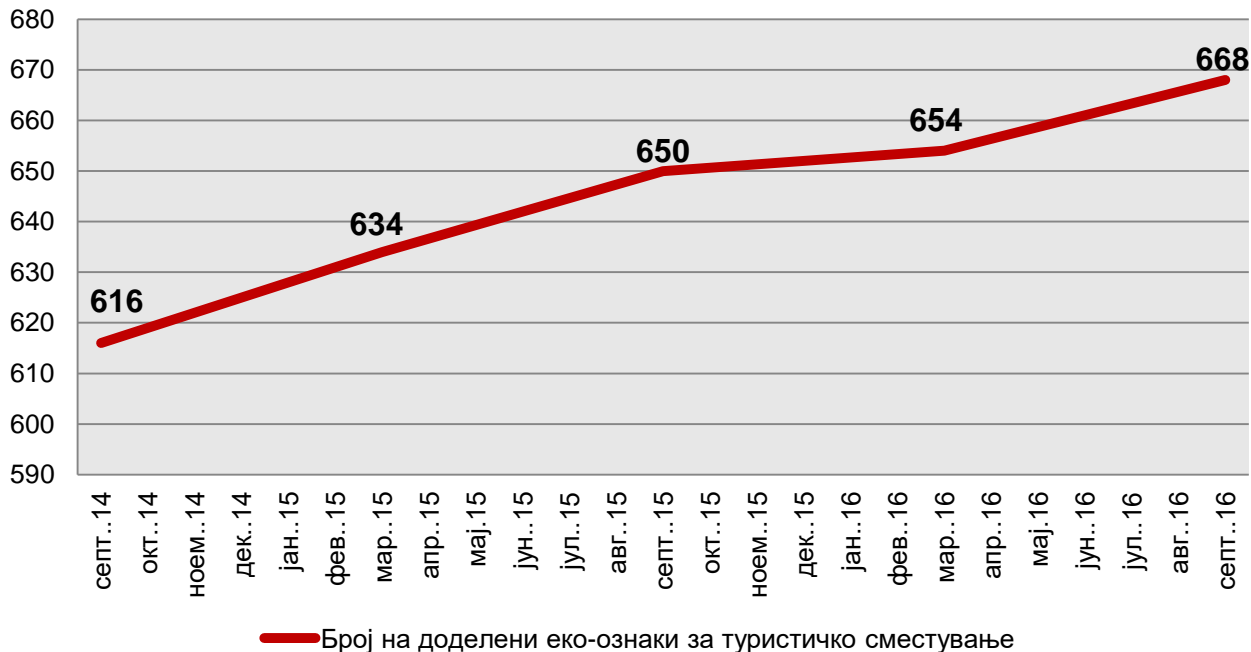
Доделени ЕУ еко ознаки на туристички капацитети

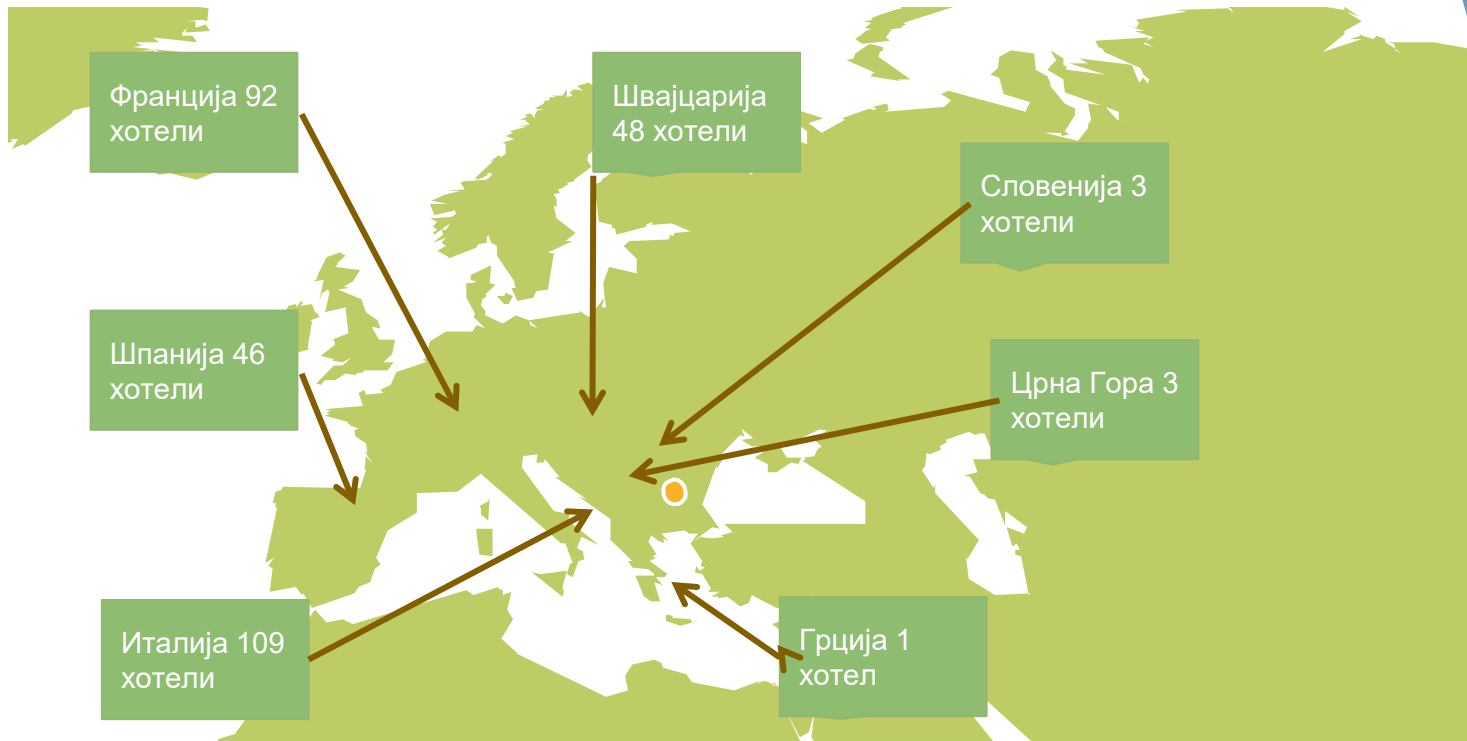
- ▶ Вкупен број на доделени еко - ознаки за туристички капацитети во ЕУ е **668** (индивидуални апартмани, групација на хотели, кампови)

Доделени ЕУ еко ознаки на туристички капацитети

Форма на еколошката ознака

- ▶ “Еколошка ознака се состои од графички дел „лого“ и текстуален дел кој опишува врз кој основ е доделена еколошката ознака.

Како влијае воведувањето на еко-ознаката врз работењето на хотелот?

Влез:

- ▶ Храна
- ▶ Потрошен материјал
- ▶ Енергија
- ▶ Вода
- ▶ Работна сила
- ▶ Гости

Излез:

- ▶ Задоволен гостин,
- ▶ Квалитетна услуга,
- ▶ Подготвена и послужена храна,
- ▶ Финансиски и енергетски заштеди,
- ▶ Препознатливост и зголемен углед,
- ▶ Зголемување на бројот на гости
- ▶ Заштита на жив. средина.

3. **УСПЕШНИ** ПРИМЕРИ ЗА ЕКО- ХОТЕЛИ

Успешни примери од хотели со еко-ознака:

- ▶ Овој хотел во 2009та година успеал да има 0% потрошувачка на електрична енергија од фосилни извори.
- ▶ Оваа одржливост е постигната преку инсталација на 130 m² соларни панели кои произведуваат доволно енергија да се задоволи потрошувачката на електрична енергија и вода во хотелот.
- ▶ Изолацијата на хотелот е постигната со зелени ѕидови.

BOUTIQUEHOTEL
stadthalle
WIEN

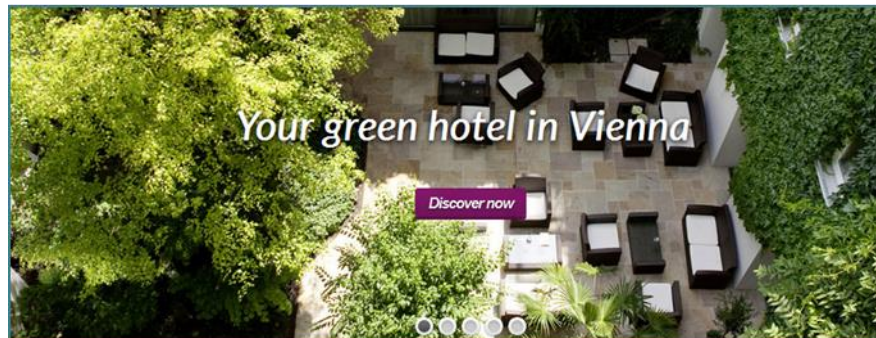

„Hotel Stadthalle was the first eco-friendly hotel in Vienna and was awarded with the European eco-label.“

Успешни примери од хотели со еко-ознака:

- ▶ По добивањето на Австриската Еко-ознака биле подобро подготвени да аплицираат и да го поминат процесот за добивање на ЕУ Еко-ознака.
- ▶ “Со добивањето на ЕУ Еко-ознаката започнавме да градиме меѓународна репутација како одржлив еко-хотел при што сега имаме редовни eco-friendly туристи од целиот свет” - Claudia Plot – Директор.
- ▶ Со здобивање на ЕУ Еко-ознака хотелот изгради меѓународна репутација како одржлив еко-хотел и доби многу награди за еко-туризам и одржливост.

Успешни примери од хотели со еко-ознака:

- ▶ Туристичка атракција ЗЕЛЕН СИД кој ги упива дождовните води во складиште со капацитет од 10 000 L од каде се наводнува сидот.
- ▶ Висок 21 m, изграден од 10,000 папрати, 20 типови на сезонски растенија (јагоди, нарциси, крокуси, гераниуми) и 16 тони почва. Цвеќињата се одбрани за да се осигура дека сидот е во цут преку целата година и да привлекува птици, пеперутки и пчели.
- ▶ Зелениот сид го подобрува квалитетот на амбиентниот воздух, вегетацијата ги заробува PM10 честичките,
- ▶ Ја намалува бучава во непосредната околина, и има улога на терморегулатор при што го одржува хотелот поладен во лето и потопол во зима.

The Rubens at the Palace Hotel - Лондон

Успешни примери од хотели со еко-ознака:

Хотел Gran Rey - Шпанија

Воведена технологија	Намалување на потрошувачка	 A photograph showing two hikers walking on a dirt path through a lush forest with many ferns. A 'HolidayCheck 2017 AWARD' badge is in the top right corner.
Направи за зачувување на вода како регулација на водотек	33% помала потрошувачка на вода	 A photograph of a beach with dark sand and rocks, with a large hotel complex and mountains in the background. A 'HolidayCheck 2017 AWARD' badge is in the top right corner.
Соларни панели	14.85% помала потрошувачка на енергија	
Направи за зачувување на вода како регулација на водотек	33% помала потрошувачка на вода	

Успешни примери од хотели со еко-ознака: Хотел Derby Exclusive – Милано, Италија

- ▶ Заштеди од 20% намалена потрошувачка на гас за загревање на вода преку воспоставување на соларни панели и систем за повраток на топлина што иницијално ја загреваат водата.

Успешни примери од хотели со еко- ознака: Хотел - SONIA VILLAGE HOTEL - Грција

- ▶ Хотелот има имплементирано следните мерки за заштеда на енергија:
 1. Соларни системи за топла вода
 2. Замена на клими без инвертер со нова клима-инвертер Класа А+++
 3. Замена на сите светилки со нови долготрајни светилки од типот 'pl'
 4. Замена на стари бојлери со нови поефикасни бојлери
 5. Инсталација на фотоволтаични панели со номинална моќ од 20 kW за добивање на електрична енергија
- ▶ Придобивки:

Заштеда на енергија	13 ТОНЕ (тон на гориво)/годишно (38.7 %)
Намалување на CO ₂	54.76 tCO ₂ / годишно (22%)
Годишна финансиска заштеда	€ 33 670

Успешни примери од хотели со еко-ознака: Хотел SICILIA SPA – Хараба, Шпанија

- ▶ Со имплементација на мерки за ефикасност на системот за греење и ладење:
 1. Менување на нафта со природен гас со инсталирање на станица за гас со резервоар од 80 m³,
 2. Замена на бојлери за топла вода и систем за загревање што работат на гас
 3. Инсталација на систем за автоматско палење на светилки со сензори.
- ▶ Придобивки:

Заштеда на енергија	126.56 ТОЕ (тон на гориво)/годишно (28 %)
Намалување на CO ₂	441 tCO ₂ / годишно (22%)
Годишна финансиска заштеда	€ 77 000

Успешни примери од хотели со еко-ознака: Jardim Atlantico Hotel Portugal

- ▶ Една година по добивање на еко ознака во 2004 година постигнува намалување:
 - ▷ 11% во потрошувачка на енергија;
 - ▷ 26% во потрошувачка на гас;
 - ▷ 7% во потрошувачка на вода;
- ▶ Ова се директни позитивни ефекти на сметките за вода и енергија.

Успешни примери од хотели со еко-ознака: Hotel Best Western Paris

- ▶ Има добиено ЕКО ознака во 2010 година и известува за намалувања:
 - ▶ 16% во потрошувачка на гас;
 - ▶ 32% во потрошувачка на вода;
- ▶ додека бројот на гости се зголемува!

2. Процедура за добивање на еко-ознака

Начин, услови и постапка за доделување користење на еколошка ознака во Македонија

Врз основа на член 29 од Закон за животна средина е донесен Правилник кој ја опишува процедурата за стекнување со еко-ознака (Службен весник на РМ бр. 2/09)

Постапка за добивање на еко-ознака

Министерот од МЖСПП формира Комисија за еколошка ознака

Комисијата пропишува еколошки критериуми кои треба да ги исполнат барателите на еко-ознака

Поднесување на барање за добивање на еко - ознака за туристичко сместување до МЖСПП

> Да се исполнат пропишани задолжителни еколошки критериуми (вкупно 37)

> Да се исполнат дел од изборни еколошки критериуми (вкупно 47)

Комисијата го прегледува барањето и дава препорака на Министерот на МЖСПП да додели еколошка ознака

Министерот на МЖСПП доделува решение за еколошка ознака во рок од 3 месеци од денот на поднесување на пријава

Постапка за добивање на еко-ознака

Целта на критериумите е да се:

- ▶ Ограничи потрошувачка на **ЕНЕРГИЈА**,
- ▶ Ограничи потрошувачка на **ВОДА**,
- ▶ Ограничи ограничување на создавање на **ОТПАД** и правилно да се управува со него,
- ▶ Стимулира употреба на **ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА**,
- ▶ Промовира **ЕКОЛОШКА КОМУНИКАЦИЈА И ЕДУКАЦИЈА**,

За да стане бизнисот повеќе меѓународно препознатлив, самоодржлив и профитабилен.

4. Критериуми за доделување на еколошка ознака за туристичко сместување

Задолжителни и изборни критериуми

Задолжителни

- ▷ Туристичките сместувачки капацитети мора да ги исполнат.

Изборни

- ▷ Секој критериум носи определен број поени
- ▷ За основна дејност се потребни 16,5 поени
- ▷ За секоја дополнителна дејност (исхрана и рекреација) уште по 1 поен
- ▷ Со двете дополнителни дејности потребни се максимално 18,5 поени

Поделба на критериумите по подрачја

- ▷ Енергија – 27 (10+17) критериуми
- ▷ Вода – 17 (10+7) критериуми
- ▷ Детергенти и средства за дезинфекција – 7 (2+5) критериуми
- ▷ Отпад – 10 (5+5) критериуми
- ▷ Други услови – 10 (2+8) критериуми
- ▷ Општо управување – 13 (8+5) критериуми

ВКУПНО: 84 (37+47)

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ЕНЕРГИЈА

Задолжителни	Изборни
1. Електрична енергија од обновливи извори	1. Сончеви колектори и создавање на струја со помош на ветер (2 бода)
2. Јаглен и мазут	2. Греење од обновливи извори на енергија (1,5 бода)
3. Електрична енергија за греење	3. Енергетска ефикасност на бојлери (1 бод)
4. Ефикасност на бојлери	4. Емисии на NOx на бојлери (1,5 бода)
5. Климатизација	5. Централно греење (1 бод)
6. Изолација на прозорци	6. Комбинирање на греење и енергија (1,5 бода)
7. Исклучување на греењето или климатизацијата	7. Централен систем за греење (1,5 бода)
8. Исклучување на светлата	8. Надоместување на топлината (до 2 бода)
9. Енергетски ефикасни електрични светилки	9. Терморегулација (1,5 бода)
10. Контрола на времето во сауната	10. Изолација на постојните градби (2 бода)
	11. Климатизација (1,5 бода)
	12. Автоматско исклучување на климатизерите (1 бод)
	13. Биоклиматска архитектура (2 бода)
	14. Енергетска ефикасност на апарати мах (4 бода)
	15. Позиционирање на фрижидерите (1 бод)
	16. Автоматско исклучување на светлата во собите за гости (1 бод)
	17. Автоматско исклучување на надворешните светла (1 бод)

Поделба на критериумите за енергија

- ▷ Обновливи извори на енергија
- ▷ Производство на енергија од обновливи извори
- ▷ Бојлери
- ▷ Греење
- ▷ Климатизација
- ▷ Изолација и архитектура
- ▷ Дополнителни заштеди на топлина
- ▷ Осветлување
- ▷ Електрични апарати

Обновливи извори на енергија

Електрична енергија од обновливи извори

- ▷ Најмалку 22% од електричната енергија да се добива од обновливи извори на енергија.

Електрична енергија за греење

- ▷ Најмалку 22% од електричната енергија за загревање на собите и санитарна топла вода, треба да е од обновливи извори.

Греење од обновливи извори на енергија (1,5 бода)

- ▷ Најмалку 50% од севкупната енергија за греење која се употребува во собите или топлата вода која се употребува во санитарииите треба да биде од обновливи извори на енергија.

Дополнителни информации

Обновливи извори на енергија се сметаат: ветерот, сонцето, геотермални води, енергија на море, хидроенергија, биомаса, депониски гас, гас од постројки за третман на отпадни води и биогаз.

Во моментот во нашата земја **не постои пазар на електрична енергија добиена од обновливи извори на енергија**, така да овој критериум во моментот нема важност. Во иднина сопственикот на капацитетот треба да склучи договор со дистрибутер на електрична енергија од обновливи извори.

Производство на енергија од обновливи извори

Сончеви колектори и создавање на струја со помош на ветер (2 бода)

- ▷ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има сончеви колектори или генератор за создавање на струја со помош на ветер кој снабдува или треба да снабдува најмалку 20% од целокупната потрошувачка на струја на капацитетот во текот на годината.

Бојлери (Котли)

Ефикасност на бојлери

- ▷ Ефикасноста на секој нов бојлер, купен за времетраењето на еколошката ознака, треба да биде најмалку 90% мерено според соодветните стандарди

Енергетска ефикасност на бојлери (1 бод)

- ▷ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има бојлер со 4 ѕвезди како што е дефинирано во Директивата 92/42/ЕС (ефикасност мин 93%)

Јаглен и мазут

- ▷ Како извор на енергија не треба да се користи мазут кој содржи повеќе од 0,2% сулфур, како и јаглен

Емисии на NO_x на бојлери (1,5 бода)

- ▷ Бојлерот треба да биде класа 5 од EN 297 prA3 нормите кои ги регулираат NO_x емисиите и треба да испуштаат помалку од 70mg NO_x /KWh

Дополнителни информации

Енергетски ефикасните бојлери придонесуваат за намалување на трошоците за греење преку помала потрошувачка на енергенси. Бојлерите на цврсти горива не можат да се користат во објектите со Еко етикета.

- ▶ При изборот на нов бојлер треба да се внимава на енергетската ефикасност која е различна од ефикасноста на согорување. **За бојлери со ефикасност од 4 ѕвезди се добива 1 бод,**
- ▶ Податокот за емисии на NOx треба да се наоѓа на натписната плочка на котелот. Само бојлерите со класа 5 емисии на NOx го исполнуваат овој критериум. Доколку не постои податок за класата на емисии, треба да се побара од производителот или да го измери овластена институција. **За исполнет критериум за емисии на NOx се добива 1,5 бода.**

Греење

Централно греење (1 бод)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да биде поврзан на централно греење.

Комбинирање на греење и енергија (1,5 бода)

- ▶ Целата струја и греење потребно за туристичко сместувачкиот капацитет треба да се обезбеди со комбиниран систем на производство на топлина и енергија.

Централен систем за греење (1,5 бода)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има централен систем за греење и/или климатизер.

Климатизација

Климатизација

- ▶ Секој климатизер набавен за времетраење на еколошката ознаката треба да има најмалку Б - класа енергетска ефикасност

Климатизација (1,5 бода)

- ▶ Системот за климатизација треба да има Класа А енергетска ефикасност.

Исклучување на греењето или климатизацијата

- ▶ Доколку греењето или климатизацијата не се исклучуваат автоматски кога се отвораат прозорците, потребно е да се обезбеди лесно пристапна информација за потсетување на гостите да ги затворат прозорците кога работи греењето/климатизацијата

Автоматско исклучување на климатизерите (1 бод)

- ▶ При секое отворање на прозорците климатизерите треба да се исклучуваат автоматски.

Дополнителни информации

- ▶ Според Европската енергетска ознака, енергетската ефикасност на уредите се означува со различни букви при што најефикасните уреди носат ознака A, а најнеефикасните имаат ознака G. **За уреди со класа A се добиваат 1,5 бода**
- ▶ Ако нема автоматски системи за исклучување на греењето или климатизацијата, може да се постигне со поставување на јасни информации поставени на вратите и прозорците дека треба да го исклучат греењето или климатизацијата кога отвораат врати и прозорци или кога ја напуштаат просторијата. **Ако има автоматски систем се добива 1 бод од изборните критериуми**

Energi		
Leverantör		
Modell		
Låg förbrukning		
A		
B		
C		
D		
E		
F		
G		
Hög förbrukning		
Årlig energiförbrukning i kyläge kWh	305	
<small>(Den årliska förbrukningen beror på hur maximalt används och värmat)</small>		
Kyleffekt kW	2.50	
Energieffektivitetskvot	4.10	
<small>Få högsta kylvärdet (i Alpin eller östra östern)</small>		
Typ	Endast kylning	-
	Kylning och uppvärmning	←
	Luftkyld	←
	Vattenkyld	-
Värmeeffekt kW	3.20	
Energieffektivitetsklass för uppvärmningsläget	A B C D E F G	
<small>Årlig förbrukning i hög värmlast</small>		
Buller (dB(A))	60	62
Produktbroschyrerna innehåller ytterligare information		
<small>Standard EN 14181 Luftkylningssystem Direktiv om energimärkning 2002/95/EG</small>		

Изолација и архитектура

Изолација на прозорци

- ▶ Сите прозорци во собите треба да имаат соодветен висок степен на термичка изолација во согласност со локалните климатски услови и треба да обезбедат соодветен степен на акустична изолација.

Изолација на постојните градби (2 бода)

- ▶ Зградите треба да имаат изолација над минималните барање според стандардите за градба на Република Македонија.

Биоклиматска архитектура (2 бода)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да биде изграден според принципот на биоклиматска архитектура.

Дополнителни информации

Главната цел на примената на биоклиматска архитектура е да се намали употребата на необновливи ресурси при проектирањето, градбата и реконструкцијата на капацитетите. Постојат 6 елементи кои се вклучени во биоклиматската архитектура:

- ▷ употребата на природно загревање,
- ▷ природно светло,
- ▷ природно ладење,
- ▷ намалување на бучава,
- ▷ употреба на локални обновливи и природни материјали при градбата на објектите и вклопување во околината.

Дополнителни заштеди на топлина

Контрола на времето во сауната

- ▶ Сите сауни треба да имаат тајмер/контрола на времето

Надоместување на топлината (до 2 бода)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има систем за надоместување на топлината за следните категории: системи за разладување, вентилатори, машини за перење, машини за миење садови, базен(и), санитарни отпадни води. Можат да се добијат 1 или 2 бода!

Терморегулација (1,5 бода)

- ▶ Температурата во секоја соба треба да биде индивидуално регулирана

Осветлување

Енергетски ефикасни електрични светилки

- ▶ Во рок од една година од датумот на аплицирање, најмалку 60% од сите електрични светилки во сместувањето треба да имаат енергетска ефикасност Класа А, а најмалку 80% од електричните светилки каде е веројатно да бидат вклучени повеќе од 5 саати на ден треба да имаат енергетска ефикасност Класа А.

Исклучување на светлата

- ▶ Доколку нема автоматско исклучување на светлата во собата, потребно е да се обезбеди лесно достапна информација со која треба да се замолуваат гостите да ги исклучуваат светлата кога ја напуштаат собата.

Автоматско исклучување на светлата во собите за гости (1 бод)

- ▶ Автоматски систем кој ги гаси светлата кога гостите ја напуштаат собата треба да биде инсталиран во 80% од собите на гостите.

Автоматско исклучување на надворешните светла (1 бод)

- ▶ Непотребните надворешни светла треба да се исклучуваат автоматски.

Електрични апарати

Енергетска ефикасност на фрижидери (1 бод), машини за перење садови (1 бод), машини за перење алишта (1 бод) и канцелариска опрема (1 бод)

- ▶ Сите фрижидери треба да бидат со Класа А енергетска ефикасност, а сите замрзнувачи и мини барови треба да бидат најмалку Класа Ц.
- ▶ Сите машини за миење садови треба да бидат Класа А.
- ▶ Сите машини за перење алишта треба да бидат Класа А
- ▶ Најмалку 80% од канцелариската опрема (компјутери, монитори, факсови, принтери, скенери, машини за фотокопирање) треба да имаат ѕвезда за енергија.

Позиционирање на фрижидерите (1 бод)

- ▶ Кујнските фрижидери треба да бидат поставени и регулирани согласно принципите за заштеда на енергија.

ВОДА

Задолжителни	Изборни
1. Извори на вода	1. Употреба на дождовница (1,5 бода) и рециклирана вода (1,5 бода)
2. Истек на вода од славини и тушеви	2. Истекување на вода од славини и тушеви (1,5 бода)
3. Штедење на вода во бањите и тоалетите	3. Испуштање на вода во WC шолји (1,5 бода)
4. Корпи за отпадоци во тоалетите	4. Потрошувачка на вода во машините за миење на садови (1 бод)
5. Испуштање на вода во WC шолји	5. Потрошувачка на вода од страна машините за перење алишта (1 бод)
6. Истекување	6. Истекување и температура на водата од славина (1 бод)
7. Менување на крпи и чаршафи	7. Тајмери на славините/прскалките/тушевите (1 бод)
8. Наводнување на цвеќиња и градини	
9. Третман на отпадните води	
10. План за отпадни води	

Поделба на критериумите за вода

- ▷ Извори на вода
- ▷ Славини и тушеви
- ▷ Бањи и тоалети
- ▷ Перење и миење
- ▷ Намена и реупотреба на вода
- ▷ Отпад и отпадни води

Извори на вода

- ▶ Управителот на туристичко сместувачкиот капацитет треба да ги извести органите надлежни за водоснабдувањето за неговата желба да се префрли на различен извор на вода (површински води итн.) во случај кога локалните планови за заштита на водата покажуваат големо влијание врз животната средина од користењето на сегашниот извор на вода.
- ▶ Со известувањето, управителот треба јасно да каже дека е спремен да преземе мерки за снабдување со вода од друг извор доколку е тоа возможно согласно плановите за развој на водоснабдувањето.
- ▶ Критериумот се однесува само на објектите кои не се приклучени на јавна водоводна мрежа.

Славини и тушеви

Истек на вода од славини и тушеви

- ▶ Истекувањето на вода од славини и тушеви да не поминува 12 литри во минута.

Истекување на вода од славини и тушеви (1,5 бода)

- ▶ Просечното истекување од славините и тушевите исклучувајќи ги славините во кадите нема да надминува 8,5 литри во минута.

Истекување

- ▶ Персоналот треба да биде обучен да проверува секојдневно дали постојат видливи истекувања на вода и да презема соодветни мерки доколку е потребно. Гостите треба да бидат повикани да го информираат персоналот за евентуални истекувања.

Славини и тушеви

Истекување и температура на водата од славина (1 бод)

- ▶ Најмалку 80% од славините треба да овозможуваат прецизно и брзо регулирање на истекувањето на водата и нејзината температура.

Тајмери на славините/прскалките/тушевите (1 бод)

- ▶ Прскалките во кујните или надвор треба да имаат систем за запирање на млазот на вода автоматски по извесно време ако не се употребуваат.

Бањи и тоалети

Штедење на вода во бањите и тоалетите

- ▶ Во бањите и тоалетите треба да бидат поставени информации за тоа како гостите можат да помогнат на туристичко сместувачкиот капацитет да заштеди вода.

Испуштање на вода во WC шолји

- ▶ WC шолјите (писоарите) треба да имаат автоматско или рачно испуштање на вода, така што не треба истовремено повеќе од 5 шолји да испуштаат вода.

Испуштање на вода во WC шолји (1,5 бода)

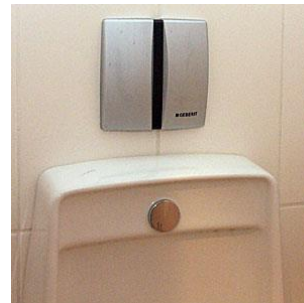
- ▶ Најмалку 80% од WC шолјите треба да употребуваат 6 литри или помалку вода при пуштање.

Дополнителни информации

- ▶ За да се поттикнат гостите да штедат вода, треба да се изготви едноставна информација за начините на кои можат да го сторат тоа.
- ▶ **Ако писоарите не испуштаат постојано вода можат да се заштедат до 200 l/ден/писоар.**
- ▶ Намалувањето на количеството вода во казанчињата на WC шолјите може да се направи со: рачно регулирање на нивото, намалување на слободниот волумен во казанчето, замена на казанчињата со нови и поставување на автоматски систем за контрола на протокот на вода.

Перење и миење

Менување на крпи и чаршафи

- ▶ Гостите треба да бидат информирани за политиката за животна средина на туристичко сместувачките капацитети, според која крпите и чаршавите се менуваат на барање на гостите.

Потрошувачка на вода од страна машините за перење алишта (1 бод)

- ▶ Машините за перење во туристичко сместувачкиот капацитет или од страна на снабдувачот на услугата (перење) треба да употребуваат 12 литри на вода или помалку за килограм алишта.

Потрошувачка на вода во машините за миење на садови (1 бод)

- ▶ Потрошувачка на вода во машината за миење на садови треба да биде помала или еднаква на прагот дефиниран со стандардни тест методи.

Дополнителни информации

- ▶ Со поретката замена на крпи и чаршафи може значително да се намали потрошувачката, на вода енергија и детергенти и да се продолжи векот на траење на чаршафите. Дополнителна корист за сопствениците е намалувањето на персоналот задолжен за крпи и чаршафи.
- ▶ Со критериумот не се опфатени индустриските машини за перење, туку само машините за домаќинство. Доколку се користат услуги од надворешни правни лица, овој критериум треба да биде исполнет од нив.
- ▶ **Со помала потрошувачка на вода машините за садови штедат и енергија за загревање.**

Намена и реупотреба на вода

Наводнување на цвеќиња и градини

- ▶ Цвеќињата и градините треба да се наводнуваат пред пладне (наутро) или по заоѓањето на сонцето (навечер), каде што регионалните или климатските услови го дозволуваат тоа.

Употреба на дождовница (1,5 бода) и рециклирана вода (1,5 бода)

- ▶ а) (1,5 бода): Дождовницата треба да се собира но да не се користи за санитарни цели и пиење.
- ▶ б) (1,5 бода): Рециклираната вода треба да се собира но да не се користи за санитарни цели и пиење.

Дополнителни информации

- ▶ Доколку сместувачкиот капацитет има градини и отворени постои кои бараат наводнување Цвеќињата и градините треба да се наводнуваат пред пладне (наутро) или по заоѓањето на сонцето (навечер). Наводнувањето во погрешно време (на пр. на пладне) ја зголемува потрошувачката на вода.
- ▶ Користењето на дождовница и третирана вода можат значително да ја намалат потрошувачката на вода. Собирањето на дождовница е посебно значајно во сушни предели и таму каде што е тешко да се обезбеди вода за пиење. Дождовницата е подобра за наводнување од водата од водовод бидејќи не содржи хлор. Дозволената третирана вода смее да се користи само за растенија кои не се користат во исхраната.

Отпадни води

Третман на отпадните води

- ▶ Сите отпадни води треба да бидат подложени на третман и да се одведуваат во локалните системи за собирање и третман на отпадните водите. Доколку не постои врска со локалниот систем за третман на отпадни води, треба да се има сопствен систем за собирање и третман на отпадните води според Регулативата на РМ или ЕУ.

План за отпадни води

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да побара од органите на локалната власт план за отпадните води и доколку таков постои и истиот треба да го следи.

Корпи за отпадоци во тоалетите

- ▶ Во секој тоалет треба да бидат поставени соодветни канти за отпадоци и гостите треба да се поттикнуваат да ги употребуваат кантите за отпадоци наместо тоалетите за соодветниот отпад.

Дополнителни информации

- ▶ Критериумот за третман на отпадни води е применлив кога капацитетот не е приклучен на локален канализационен систем. Доколку не е приклучен треба да се изврши третман на отпадната вода пред нејзиното испуштање во околината. **Третираната вода може повторно да се користи, со што се намалува потрошувачката на чиста вода.**
- ▶ Критериумот за план за отпадни води се применува на сите капацитети кои се приклучени на јавен канализационен систем кој има третман на водите, како би се спречило испуштање на супстанции кои не можат да се третираат во постројката. **Доколку не постои локален план за отпадни не се потребни никакви дополнителни активности.**
- ▶ Отпадоците кои вообичаено се фрлаат во WC шолја, како тоалетна хартија, отпушоци, хартија и друго можат да предизвикаат затнување на канализацијата. **Затоа овој отпад треба се фрла во соодветни корпи за отпадоци.**

ОТПАД

Задолжителни	Изборни
<ol style="list-style-type: none">1. Сепарација на отпадот од страна на гостите2. Опасен отпад3. Сепарација на отпад4. Транспортирање на отпадот5. Продукти за една употреба	<ol style="list-style-type: none">1. Компостирање (2 бода)2. Отстранување на лименки од пијалаци (2 бода)3. Пакување на појадок (2 бод)4. Одлагање на масло/зејтин (2 бода)5. Употребени материјали и мебел (2 бода)

Поделба на критериумите за отпад

- ▷ Сепарација на отпад
- ▷ Отстранување на отпад
- ▷ Опасен отпад
- ▷ Транспорт на отпад

Сепарација на отпад

Сепарација на отпадот од страна на гостите

- ▶ Треба да се обезбедат адекватни контејнери и/или канти за да им се овозможи на гостите да вршат сепарација на отпадот во согласност со локалниот/националниот систем за сепарација. Јасна и достапна информација во собите треба да ги потсетува гостите да го сепарираат отпадот.

Сепарација на отпад

- ▶ Персоналот во туристичко сместувачкиот капацитет треба да врши сепарација на отпадот по категории со кои потоа одделно треба да ракуваат локалните или националните постројки за управување со отпад. Доколку локалните власти не нудат/овозможиле сепарација на отпадот и/или одлагање, туристичко сместувачкиот капацитет треба да им се обрати искажувајќи ја својата спремност за сепарација на отпадот и изразувајќи загриженост за недостатокот на можноста за сепарација на отпадот при собирањето и/или одлагањето.

Сепарација на отпад

Одлагање на масло/зејтин (2 бода)

- ▶ Треба да бидат инсталирани посебни садови за сепарирање во кои маслото/зејтинот кој се користел за пржење треба да бидат соодветно одложен.

Отстранување на лименки од пијалаци (2 бода)

- ▶ Доколку не е задолжително согласно закон, пијалаците нема да се нудат во лименки.

Пакување на појадок (2 бода)

- ▶ Доколку не е задолжително согласно закон, единични пакувања нема да се употребуваат за појадок

Компостирање (2 бода)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да врши сепарација на релевантниот органски отпад.

Опасен отпад

- ▷ Персоналот врши сепарација на опасниот отпад во согласност со Листата на видови на отпад („Службен весник на РМ“ бр. 100/05) и Правилникот за поблиските услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/08) односно Одлуката 2000/532/ЕС (Законот за управување со отпад) и негово соодветно одлагање.
- ▷ Ова вклучува тонери, мастила, опрема за фрижидери, батерии, лекови. Доколку органите на локалните власти не обезбедиле одлагање на опасниот отпад, барателот секоја година треба да доставува изјава дадена од органите на локалните власти дека не постои систем за одлагање на опасниот отпад.

Транспорт на отпад

- ▷ Доколку локалните власти за управување со отпад не го собираат отпадот близу до туристичко сместувачкиот капацитет, истиот треба да обезбеди транспорт на сопствениот отпад до соодветното место, намалувајќи го транспортот колку што е можно повеќе.

Дополнителни информации

- ▶ Таму каде што постојат сместувачки капацитети не секогаш постои и фирма која го собира отпадот, па иако отпадот се собира и сепарира самиот сместувачки капацитет мора да организира негов транспорт до соодветно место за одлагање / рециклирање.

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Детергенти и средства за дезинфекција

Задолжителни	Изборни
<ol style="list-style-type: none">1. Средства за дезинфекција2. Обука на персоналот за употреба на детергенти и средства за дезинфекција	<ol style="list-style-type: none">1. Детергенти (до 4 бода)2. Внатрешни бои и лакови (1 бод)3. Дозирање на средствата за дезинфекција во базените за пливање (1 бод)4. Механичко чистење (1 бод)5. Органска градина (1 бод)

Поделба на критериумите за детергенти и средства за дезинфекција

- ▷ Средства
- ▷ Употреба на средства
- ▷ Обука на персоналот за употреба на детергенти и средства за дезинфекција

Средства

Средства за дезинфекција

- ▶ Средствата за дезинфекција треба да се употребуваат само доколку е неопходно да се исполнат правните барања во врска со хигиената.

Детергенти (до 4 бода)

- ▶ Најмалку 80% од тежината на детергентите за садови (машинско и рачно миење) и/или детергентите за алишта и/или сите видови на средства за чистење кои се користат во туристичко сместувачкиот капацитет треба да имаат еколошка ознака или ISO тип еколошка ознака.

Внатрешни бои и лакови (1 бод)

- ▶ Најмалку 50% од внатрешното бојадисување во туристичко сместувачкиот капацитет треба да биде извршено со бои и лакови кои имаат еколошка ознака или ISO ознака.

Дополнителни информации

- ▶ Анализа на користените средства за дезинфекција, честотата на нивната употреба, и местата каде што се користат.
- ▶ Проверка дали постои законска обврска за користење на сите утврдени места.
- ▶ Промоција на употребата на детергенти кои имаат добиено еко-ознака, со што драстично ќе намали влијанието на детергентите врз животната средина.
- ▶ Во критериумите за еко етикета за бои и лакови за внатрешна употреба постојат дефинирани ограничувања за количеството на формалалдехиди и обврска за отстранување на други штетни материи како кобалт, гликол и сл. За најмало влијание врз животната средина се препорачува употребата на органски бои и лакови. Во Македонија и во Европа постојат повеќе шеми за еко етикетање на бои и лакови.

Употреба на средства

Дозирање на средствата за дезинфекција во базените за пливање (1 бод)

- ▶ Базените за пливање треба да имаат систем за автоматско дозирање кој треба да ја употребува најмалата доза од средствата за дезинфекција за постигнување на соодветен хигиенски резултат.

Механичко чистење (1 бод)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има прецизна процедура за изведување на чистење без хемикалии, со употреба на микрофибер производи или други материјали за чистење без хемикалии или преземање на активности со сличен ефект.

Органска градина (1 бод)

- ▶ Зелените површини треба да се уредуваат без употреба на било какви пестициди или според принципите на органското земјоделство, според Регулативата 2092/91 или согласно законодавство на Република Македонија за органско производство.

Дополнителни информации

- ▶ Најчесто причина за преголемото количество на дезинфекциски средства во водата на базените се непостоење на систем за автоматско дозирање, ако постои негова лоша работа и недоволна информираност и обученост на персоналот. Затоа е потребно постоење на автоматски систем за дозирање на овие средства.
- ▶ Механичко чистење се дефинира како постапка на чистење без употреба на хемикалии. Вообичаено наместо механичко чистење се користи чистење со употреба на хемикалии што предизвикува, непотребна употреба на големи количества на хемикалии, негативно влијание врз животната средина, негативно влијание врз здравјето на гостите и персоналот.
- ▶ Принципите на органска градина се засновани на подобрување на благосостојбата на луѓето и на природата. При имплементацијата на органската градина треба да бидат вклучени употребата на чиста вода, одгледување во средина без загаден воздух и зачувување на локалните видови на растенија и животни. Во органската градина строго е забранета употребата на вештачки ѓубрива и штетни хемикалии.

Обука на персоналот за употреба на детергенти и средства за дезинфекција

- ▶ Персоналот треба да биде обучен да не ја преминува препорачаната доза при употреба на детергенти и средства за дезинфекција, која е назначена на пакувањето на овие производи.
- ▶ **Дополнителни информации:**Обуката на персоналот треба да се однесува на сите средства за дезинфекција кои се користат, начинот на дозирање, површините кои се дезинфицираат и зачестеноста.

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Други услуги

Задолжителни	Изборни
<p>1. Јавен транспорт 2. Забрането пушење во заедничките простории</p>	<p>1. Информации за животната средина (1,5 бода) 2. Забрането пушење во собите (1 бод) 3. Велосипеди (1 бод) 4. Шишиња што можат повторно да се полнат (2 бода) 5. Хартиени производи (до 2 бода) 6. Трајни добра (до 3 бода) 7. Органска храна (1 бод) 8. Локални прехранбени производи (1 бод)</p>

Поделба на критериумите за други услуги

- ▷ Превозни средства
- ▷ Забрането пушење
- ▷ Храна
- ▷ Употреба на еколошки производи
- ▷ Информации за животната средина

Превозни средства

Јавен транспорт

- ▶ Информациите за јавниот транспорт и како да се стигне до определени дестинации со помош на јавен транспорт треба да бидат лесно достапни и видливи за гостите. Доколку не постои соодветен јавен транспорт, информации за други начини на транспорт прифатливи за животната средина треба да бидат обезбедени.

Велосипеди (1 бод)

- ▶ На гостите треба да им биде овозможено да користат велосипеди.

Дополнителни информации

- ▶ Во јавен транспорт спаѓа превоз со автобус, воз, авион, брод или такси. Сместувачките капацитети треба да се грижат за намалување на користењето на приватни превозни средства и да ги охрабруваат гостите да користат јавен транспорт. Затоа треба на гостите да им обезбедат информации за можностите за користење на јавен транспорт.
- ▶ Целта на овој критериум да се промовираат велосипедите како алтернативно превозно средство. За поттикнување на користењето на велосипеди на гостите треба да им се понудат информации за велосипедски патеки, интересни места во близина, соодветни карти и сл. Дополнителен поттик за користење на велосипедите можат да бидат и нивното бесплатно користење и понуда на соодветни велосипеди според теренот и патеките кои се на располагање

Забрането пушење

Забрането пушење во заедничките простории

- ▶ Во дел од заедничките простории треба да биде забрането пушењето.

Забрането пушење во собите (1 бод)

- ▶ Пушењето треба да биде забрането во најмалку 50% од собите.

Дополнителни информации

- ▶ Барањата на критериумот за забрана на пушење во заеднички простории е тесно поврзан со Законот за заштита од пушењето и неговите измени и дополнувања. Според него во сите заеднички простории на сместувачките не смее да се пуши.
- ▶ Во најмалку половина од собите треба да биде забрането пушењето и тоа треба соодветно да биде означено. При резервација на собите, на гостите треба да им се понуди избор на соодветна соба.

Храна

Органска храна (1 бод)

- ▶ Главните состојки за најмалку две јадења, треба да бидат произведени со методи на органско земјоделство, во согласност со Регулативата (ЕЕС) 2092/91.

Локални прехранбени производи

- ▶ Најмалку два локални прехранбени производи треба да се нудат со секое јадење, вклучувајќи го и појадокот

Дополнителни информации

- ▶ Главна цел на ова барање е да се промовира употребата на органска храна и пијалаци. При понудата се препорачува органската храна да биде посебно обележена и а во менито да има и јадења кои се 100 % органски. Гостите треба да бидат запознаени за понудената органска храна и придобивките од нејзината употреба. При употребата треба да се внимава на фактот дека најголем дел од органската храна е од сезонски карактер.
- ▶ Со набавката на локални производи се обезбедува тие да бидат свежи и употребливи во подолг период. На тој начин на полесен начин се обезбедува здрава и исправна храна за гостите. Доколку од локални набавувачи може да се добие и органска храна тогаш лесно се исполнува и претходниот критериум. Од еколошки аспект со набавка на локална храна се намалуваат трошоците за транспорт, а со тоа и емисиите на јаглерод диоксид.

Употреба на еколошки производи

Шишиња што можат повторно да се полнат (2 бода)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да понуди најмалку еден од пијалците во шишиња што можат повторно да се полнат и тоа: безалкохолни пијалаци, вода и пиво.

Хартиени производи (до 2 бода)

- ▶ Најмалку 50% од тоалет/хартиени марамчиња и/или канцелариска хартија треба да има еколошка ознака или ISO тип на еколошка ознака (по 1 поен за секоја од овие две категории на хартија).

Трајни добра (до 3 бода)

- ▶ Најмалку 10% од сите категории на трајни добра (платна на кревети, крпи, платна за чаршафи, компјутери, лаптопи, телевизори, душеци, мебел, машини за перење алишта и садови, фрижидери, правосмукалки, сијалици и др.) кои се присутни во туристичко сместувачкиот капацитет треба да имаат еколошка ознака или соодветна ISO еколошка ознака (по 1 поен за секоја категорија, најмногу до три категории).

Информации за животната средина

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да обезбеди информации за животната средина, (како на пр. пораки за биолошката разновидност што постои во околината), пределот и мерките за зачувување на природата.

Дополнителни информации:

- ▶ Целта на ова барање е да се подигне свеста на гостите за потребата од заштита на животната средина и зачувување на биодиверзитетот. Материјалите поврзани со животната средина треба да бидат видно поставени на најпосетените места.

Национален парк Маврово (Општо)

Маврово — национален парк во западна Македонија кој зазема простор од 73,088 хектари и најголем е меѓу трите национални паркови во Македонија. Како национален парк е прогласен во 1949 година и неговата географска положба е 41°40'N и 20°46'E.

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Општо управување

Задолжителни	Изборни
<ol style="list-style-type: none">1. Генерално одржување и сервисирање2. Одржување и сервисирање на бојлери3. План и програма со активности4. Обука на персоналот5. Информации за гостите6. Податоци за потрошувачката на енергија и вода7. Собирање на други податоци8. Информации кои се појавуваат на еколошката ознака	<ol style="list-style-type: none">1. EMAS регистрација (3 бода) или ISO сертификат (1,5 бод) на туристичко сместувачкиот капацитет2. EMAS регистрација (1,5 бода) или ISO сертификат (1 бод) на доставувачите/снабдувачите3. Еколошки прашалник (1 бод)4. Мерачи на енергија и вода (1 бод)5. Дополнителни еколошки акции (1 бод)

Поделба на критериумите за општо управување

- ▷ Одржување и сервисирање
- ▷ Регистрации и сертификации
- ▷ Планови, обуки и акции
- ▷ Податоци и информации

Одржување и сервисирање

Генерално одржување и сервисирање

- ▶ Целата опрема која се користи за обезбедување на туристичко сместувачки услуги треба да биде сервисирана и одржувана во согласност со законот, и од страна на квалификуван персонал. ето на целата опрема.

Одржување и сервисирање на бојлери

- ▶ а) Одржување и сервисирање на бојлери треба да се извршува најмалку еднаш годишно или онолку често колку тоа го бара законот, од страна на квалификуван персонал, следејќи ги СЕИ или националните стандарди, или насоките на производителот. б) Тестирање на нивото на ефикасност во согласност со Директивата 92/42/ЕЕС или законодавство на Република Македонија или насоките на производителот, дали е исполнето и дали емисиите се во дозволените граници, се врши еднаш годишно.

Дополнителни информации

- ▶ Целокупната опрема треба редовно да се проверува и одржува барем еднаш годишно, доколку со закон не е дефинирана почеста контрола.
- ▶ Сите бојлери и котли треба редовно да се барем еднаш годишно да се проверуваат.

Регистрации и сертификации

EMAS регистрација (3 бода) или ISO сертификат (1,5 бод) на туристичко сместувачкиот капацитет

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има EMAS регистрација (3 бода) или треба да биде сертифициран во согласност со ISO 14001 (1,5 бода).

EMAS регистрација (1,5 бода) или ISO сертификат (1 бод) на доставувачите/снабдувачите

- ▶ Најмалку еден од главните снабдувачи или обезбедувачи на услуги, снабдувач на туристичко сместувачкиот капацитет треба да има EMAS (1,5 бода), или треба да биде сертифициран според ISO 14001 (1 бод).

Планови, обуки и акции

План и програма со активности

- ▶ Управата на туристичко сместувачкиот капацитет треба да има донесено план за заштита на животната средина и програма за негово реализирање.

Обука на персоналот

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да обезбеди информирање и обука на персоналот, вклучувајќи пишани процедури/постапки или прирачници, за да осигури примена на еколошки мерки и да ја подигне свеста за еколошки прифатливо однесување

Дополнителни еколошки акции (1 бод)

- ▶ а) Дополнителни еколошки акции (до 1,5 бода секоја, до најмногу 3 бода): Управата на туристичко сместувачкиот капацитет треба да преземе дополнителни акции за да ги подобри еколошките активности на капацитетот, а кои не се покриени со гореспоменатите критериуми (било задолжителни или изборни). Надлежниот орган кој го оценува барањето треба да даде најмногу 1,5 бода по активност. б) Еколошка ознака (3 бода): Туристичко сместувачкиот капацитет има ISO Тип 1 еколошка ознака.

Дополнителни информации

- ▶ Раководството на сместувачкиот капацитет треба да изготви политика за животна средина, со која ќе се дефинираат посветеноста на фирмата и ќе се дефинира рамката за акции кои треба да се преземат а се поврзани со животната средина.
- ▶ Примената на сите активности поврзани со животната средина, не можат да се реализираат без активно учество и мотивација на вработените. Затоа тие треба редовно да се информираат и обучуваат за сите планови на раководството за да можат полесно да ги разберат и да полесно да дадат во придонес во сите планирани активности.
- ▶ ISO Тип 1 претставува еколошка ознака е доброволна ознака добиена кога ќе се задоволат определените критериуми со дадена шема на еко означување. Во светот постојат триесетина различни шеми на еко етикетирање (ЕУ, Нордиски земји, Чешка, Германија, САД, Канада, Јапонија и други).

Податоци и информации

Информации за гостите

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да обезбеди информации за гостите, вклучувајќи ги и учесниците на конференции, за неговата политика за заштита на животната средина (еколошка политика), за активностите превземени за заштита на животната средина, вклучително и информации за еколошката ознака.

Податоци за потрошувачката на енергија и вода

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има постапка за собирање и проверка на податоците за целокупната потрошувачка на енергија (kWh), потрошувачка на струја (kWh), енергија искористена за греење (kWh), и потрошувачка на вода (литри). Туристичко сместувачкиот капацитет треба да поднесе извештај за резултатите еднаш годишно до надлежниот орган.

Податоци и информации

Собирање на други податоци

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има постапка за собирање и проверка на податоците за потрошувачката на хемикалии (грамови на сува супстанца) и волумен на произведен отпад (литри и/или килограм на несортиран отпад).

Информации кои се појавуваат на еколошката ознака

- ▶ Информациите за од еколошката ознака што се ставени во туристичко сместувачките капацитети треба да го содржи следниот текст: мерки превземени за заштеда на енергија и вода, мерки превземени за намалување на отпадот и генерално еколошко подобрување.

Податоци и информации

Еколошки прашалник (1 бод)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да достави до гостите прашалник во кој гостите би требале да ги кажат своите гледишта за еколошкиот аспект на сместувачкиот капацитет.
- ▶ Целта на еколошкиот прашалник е да се постигне поголема свест и задоволството за еколошките прашања од страна на гостите.

Мерачи на енергија и вода (1 бод)

- ▶ Туристичко сместувачкиот капацитет треба да има поставено мерачи на енергија и вода со цел да собере податоци за потрошувачката од различни активности или машини.
- ▶ Со поставување на дополнителни мерачи можат да се соберат дополнителни информации за потрошувачка на енергија и вода со што може да се преземат соодветни мерки за намалување на потрошувачката.

Придобивки за хотелот од аплицирање и добивање на националната еко ознака (1)

- ▶ Можност да ги покаже високиот квалитет на услуги и сериозниот пристап кон заштита и унапредување на животната средина!
- ▶ Директно ↓ намалување на месечните сметки за енергија, вода, управување со отпадот и поекономично секојдневно работење хотелот!
- ▶ Нуди покачување на рејтингот на хотелот, препознатливост, зголемен удел на пазарот и препораки до нови потенцијални гости!

Придобивки за Вашиот хотел од аплицирање и добивање на националната еко ознака (2)

- ▶ Нова маркетинг алатка преку користење на официјалното лого на националната еко ознака на брошури, летоци и друг пропаганден материјал, за време на медиумски настани, туристички настани, промовирања и рекламни паноа кои ќе го зголемат имиџот на хотелот!
- ▶ TripAdvisor, AAA, Travelocity, Expedia, Orbitz (Hotel listing services) ги потенцираат „зелените“ хотели!
- ▶ Хотелот ќе биде прв во Македонија кој ќе ја добие националната еко-ознака!

Придобивки и нови можности за хотелот со воведување на еко ознака

- ▶ Подобрување на деловните резултати со намалување на трошоците:
- ▶ Минимизирање на создавање на отпад
- ▶ Воведување на енергетска ефикасност, заштеда на енергија
- ▶ Намалување на емисии и потрошувачка на вода
- ▶ Пример:

Проблем	Висока потрошувачка на енергија за осветлување
Мерка	Инсталација на енергетски ефикасни светилки со животен век 12 пати подолг од обични светилки
Инвестиција	300 ден. од светилка
Повраток на средства	1 година
Краен резултат	Намалување на потрошувачка на енергија за 70% за 100 светилки од 100 W заштедата е околу 2.000 ЕУР годишно

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Вие сте на ред...

ДИСКУСИЈА

КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ И
ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**Ви благодарам
на вниманието!**

